

Ανδρέας Ν. Λύτρας
Η κοινωνική πόλωση και
οι μεσαίες τάξεις στη σύγχρονη κοινωνία

Οι θεωρητικές αναλύσεις
και τα προβλήματα εντοπισμού

[Διδακτική συνάντηση της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2020]

Μεσαίες Τάξεις

Από τον A. Smith στις σύγχρονες αναλύσεις

Στην ανάλυση του A. Smith αναγνωρίζονται τρεις τάξεις, σύμφωνα με το είδος του εισοδήματος:

Καπιταλιστές ή Κάτοχοι του Αποθέματος- Κέρδος

Εργάτες - Μισθός

Γαιοκτήμονες (Landlords) - Πρόσοδος

Μεταξύ των φορέων των εισοδημάτων που έχουν σύνθετο εισόδημα προσδιορίζονται οι ακόλουθες κατηγορίες:

Αγρότες-Καλλιεργητές (farmers) - Κέρδος+Μισθός

Χειροτέχνες-Βιοτέχνες - Κέρδος+Μισθός

A. Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, London, G. Bell and Sons, 1887, Vol. I, σσ. 50-54.

Παρέκβαση I: Η συζήτηση για τη «μεσαία τάξη» Επικοινωνίες και διαφοροποιήσεις από τους «μικροαστούς»

- Ο **A. Smith** (= *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*) δεν γίνεται λόγος αμέσως περί «μεσαίας τάξης», αλλά διακρίνονται δύο ομάδες: οι αγρότες (farmers) και οι βιοτέχνες (craftsmen), οι οποίες έχουν σύνθετα εισοδήματα.
- Από αυτήν την ανάλυση του **A. Smith** προέρχονται οι βασικές ομάδες που αναγνωρίζει ο **κλασικός μαρξισμός**, ως κατηγορίες των «μικροαστών». Ο όρος: «μικροαστός» προέρχεται από τη γερμανική και ιδίως τη γαλλική παράδοση των προσδιορισμών (*la petite bourgeoisie*=η μικρή αστική τάξη). Η αγγλική μετάφραση είναι μάλλον υποτιμητική: *the petty bourgeoisie*= η χαμηλή (απαξιωτικά) αστική τάξη.
- Ο όρος «μεσαία τάξη» (*middle class*) αρχίζει να χρησιμοποιείται, στην Αγγλία, περίπου σαν ένας διανοητικός αυτοματισμός, από τη δεύτερη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα, ως ένα ασαφές συνώνυμο όλων των κατηγοριών που δεν εργάζεσαι. Αποτελεί μια εννοιολογική αντιδιαστολή, προς τους αριστοκρατικού χαρακτήρα γαιοκτήμονες (*landlords*). Καθώς οι γαιοκτήμονες αντιπροσωπεύουν, ως απολίθωμα, την ανώτερη τάξη του παλαιού καθεστώτος, οι κάτοχοι του αποθέματος (*stock holders*) είναι το κύριο σώμα της «μεσαίας τάξης», σε μια ταξινομική κοινωνική δομή, όπου υπάρχει ανώτερη τάξη (*landlords*), μεσαία τάξη και κατώτερη τάξη (*μισθωτοί*).
- Η γενικευμένη χρήση του όρου: *μεσαία τάξη*, στις ΗΠΑ, εδραιώνεται από μια γνωστή φράση του **A. Lincoln**: [Aren't we all (middle class)?], το 1861, και εκείνη ταυτίστηκε με τη συλλογική ταυτότητα της ενότητας ενός ανομοιογενούς έθνους, καθώς είναι σαν να δηλώνεται πως δεν υπάρχουν αριστοκρατικοί φραγμοί για την ατομική επιτυχία των πολιτών, ιδίως, μετά τη λήξη του εμφυλίου και την ενοποίηση της χώρας.

Ο κλασικός μαρξισμός: Η ταξική δομή της καπιταλιστικής κοινωνίας

Βασικές Τάξεις

Καπιταλιστές

Μικροαστοί

Παραδοσιακή
Μικροαστική
Τάξη

Εργατική Τάξη

M. Weber: Οι δύο τρόποι αντίληψης των τάξεων Κατανομή της Ισχύος και Ταξική Δομή

A)) Τύποι Ομάδων Σύμφωνα με το Είδος της Ισχύος

Τάξη		Οικονομική Ισχύς-Εισόδημα
Ομάδες Γοήτρου		Γόητρο-Status
Πολιτικό Κόμμα		Πολιτική Ισχύς

B) Τάξεις, σύμφωνα με το θετικό ή αρνητικό προνόμιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας (ταξική δομή του καπιταλισμού)

α) Επιχειρηματίες, Βιομήχανοι, Τραπεζίτες, Διευθυντικά Στελέχη,

β) Ενδιάμεση Τάξη: Βιοτέχνες, Αγρότες, Επαγγελματίες, Υπάλληλοι,

γ) Κατώτερη Τάξη: Ειδικευμένοι, Ημειδικευμένοι και Ανειδίκευτοι Εργάτες, κλπ.

**Οι εργασιακές μεταβολές
στον φορντισμό-τεϊλορισμό**

Ιδιοκτήτες

Ανώτεροι Διευθυντές

Διευθυντές

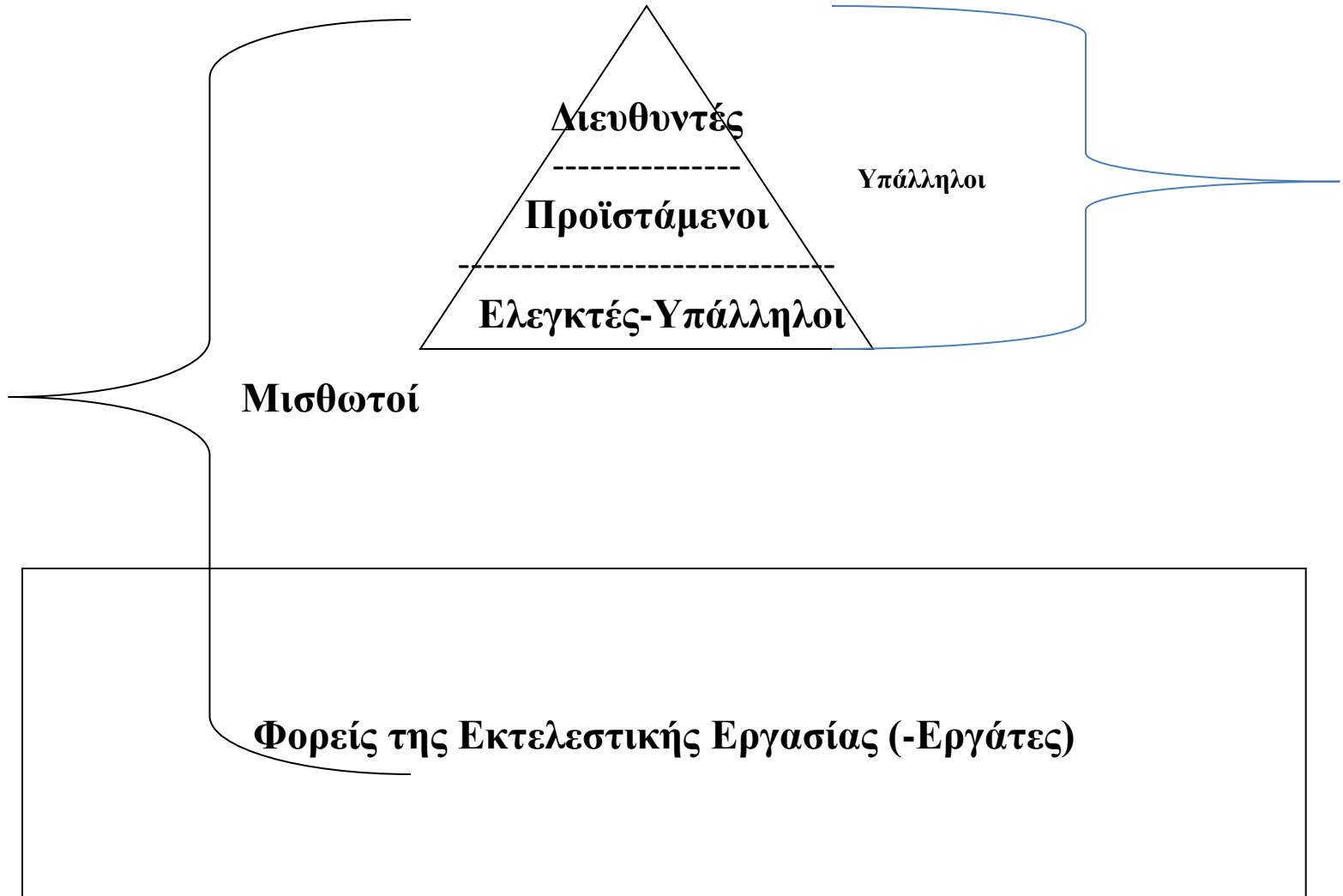
Προϊστάμενοι

Ελεγκτές-Υπάλληλοι

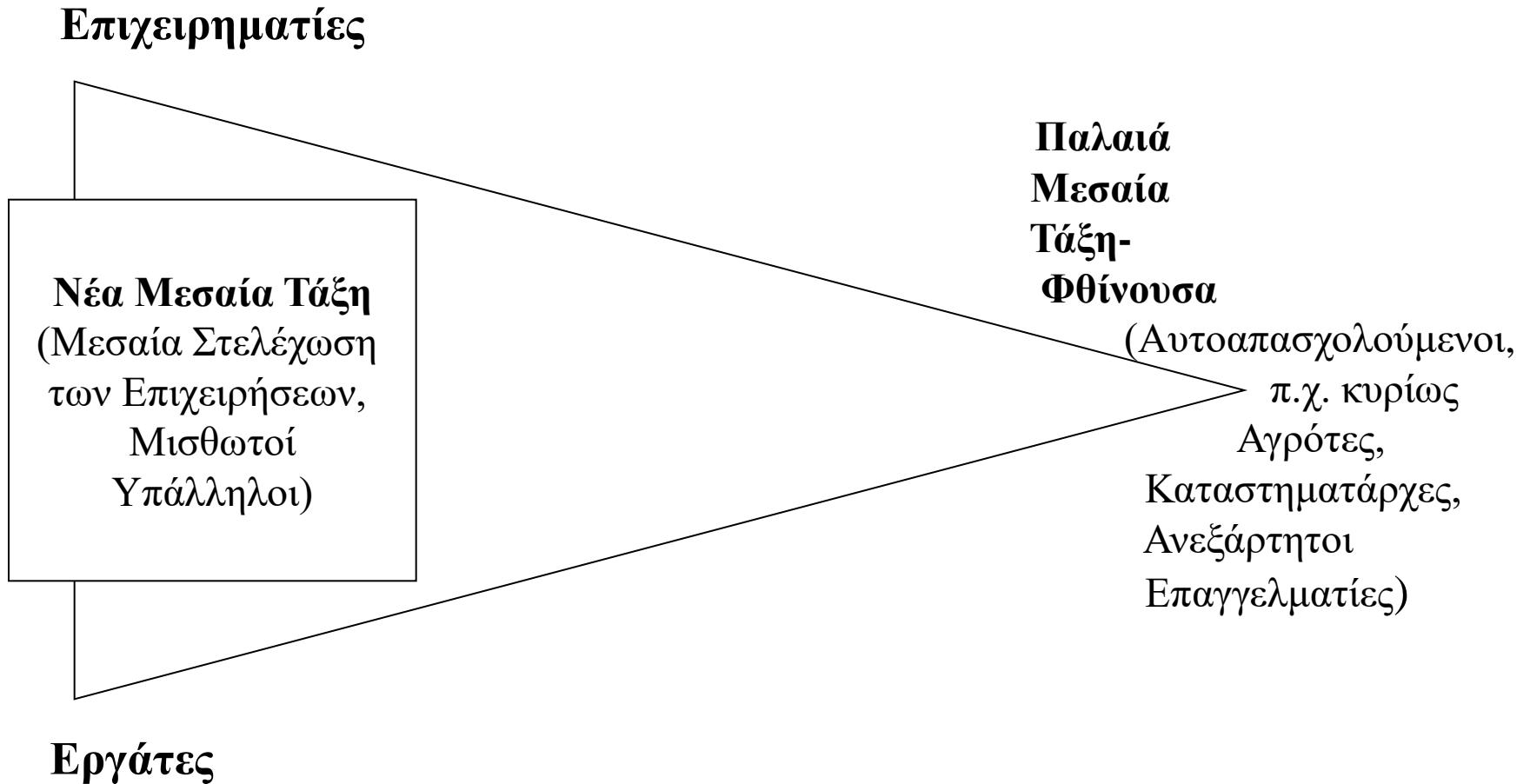
Υπάλληλοι

Μισθωτοί

Φορείς της Εκτελεστικής Εργασίας (-Εργάτες)

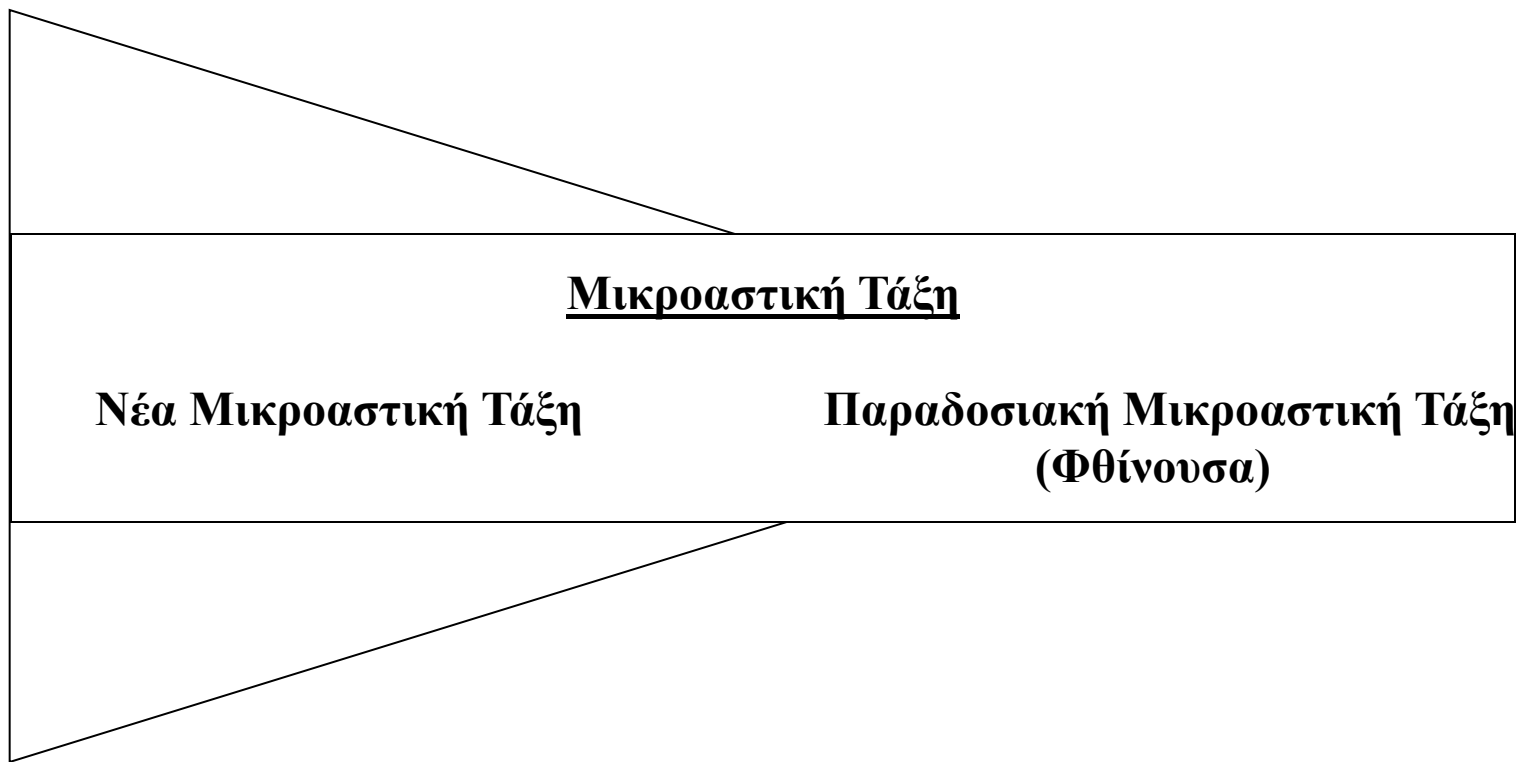
Η «νέα μεσαία τάξη» του C. Wright Mills

Η «νέα μικροαστική τάξη», σύμφωνα με τον Ν. Πουλιαντζά

Καπιταλιστές

Εργατική τάξη

Η νέα μεσαία τάξη στην εποχή του Φορντισμού-Τειλορισμού

- Η «νέα μεσαία τάξη» αναγνωρίζεται για πρώτη φορά από τον **K. Kautsky** [=Η Κοινωνική Επανάσταση, Αθήνα, Παπαζήση, (1902)], ως μια ομάδα φορέων της διανοητικής εργασίας, η οποία διαχειρίζεται εξουσιοδοτημένη, από την αστική τάξη, ισχύ στις εργασιακές οργανώσεις.
- Ο **C. Wright Mills** [=White Collar: The American Middle Classes, Oxford-New York, Oxford University Press, 2002 (1951)], σηματοδοτεί το ουσιαστικό νόημα της τάξης στη σύγχρονη συζήτηση. Η «νέα μεσαία τάξη» αποτελείται από τους υπαλλήλους γραφείου της μεσαίας στελέχωσης των επιχειρήσεων και του κράτους. Είναι αζεπέραστη η τελική διπίστωσή του: «Είναι η οπισθοφυλακή. Βραχυπρόθεσμα θα επηρεαστούν από τον πυρετό του συναγωνισμού. Μακροπρόθεσμα θα ακολουθήσουν το δρόμο της ισχύος, γιατί εν τέλει το γόητρο καθορίζεται από την ισχύ. Στο μεταξύ μέσα στην πολιτική αγορά». «οι νέες μεσαίες τάξεις είναι διαθέσιμες για πώληση. Όποιος είναι αρκετά αξιόπιστος και ισχυρός μπορεί να τις αποκτήσει. Μέχρι τώρα, όμως, δεν έχει υποβληθεί κάποια σημαντική προσφορά» (στο ίδιο, σσ. 353-354). Θεωρούνται, περίπου, εξωνημένοι, χωρίς αγοραστές, και «δεδομένοι» ή σαν να ήταν «ευφείς ηλίθιο».
- Ο **N. Πουλαντζάς** [=Κοινωνικές Τάξεις στο Σύγχρονο Καπιταλισμό, Αθήνα, Θεμέλιο, 1984 (1974)] διευρύνει κατά πολύ τα όρια της τάξης (που ο **C. Wright Mills** καθιέρωσε ως «νέα μεσαία τάξη»), χρησιμοποιώντας μια ιδιόμορφη διαχείριση (και πολλαπλώς αμφισβητήσιμη) των μαρξικών διανοημάτων, για τη σχέση παραγωγικής και μη παραγωγικής εργασίας, και μια ιδιαίτερη προσέγγιση για τις οικονομικές, τις πολιτικές και ιδεολογικές σχέσεις (κατασκευασμένη από το γενικότερο πλαίσιο του «δομικού μαρξισμού») του «καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού». Ο νέος όρος, δηλαδή η «νέα μικροαστική τάξη» (και ιδίως η χρήση του όρου: «μικροαστική», έναντι του όρου: «μεσαία»), οφείλεται στην εκτίμηση του **N. Πουλαντζά**, πως η νέα «τάξη» αναπαράγει το ιδεολογικό υποσύνολο της «παραδοσιακής μικροαστικής τάξης» (δηλαδή, βασικά, την κοινωνική ταλάντευση, την ιδεολογική άρνηση ταύτισης με την εργατική τάξη και την ιδεολογία της, όπως και την ψευδαίσθηση περί της δυνατότητας της για κοινωνική άνοδο). Η ανάλυση αυτή είναι σίγουρα ενδιαφέρουσα, αλλά η κοινωνική βάση από την οποία εκπορεύονται οι παρατηρήσεις της πραγματικότητας αναιρούνται ταχέως, καθώς δημοσιεύεται στην εποχή της εμφανούς κατάπτωσης του φορντικού-τειλορικού υποδείγματος παραγωγής και εργασίας.

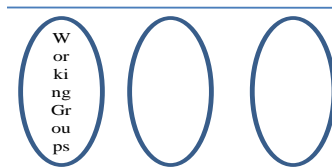
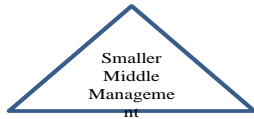
Υποδείγματα αναδιοργάνωσης της εργασίας

The Recent Models of Work

The model of Kalmar

Ownership

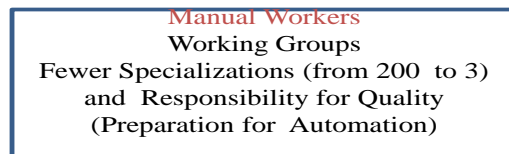
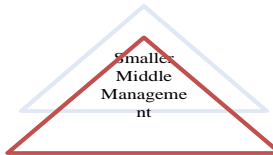
Managers

The model of Toyota

Ownership

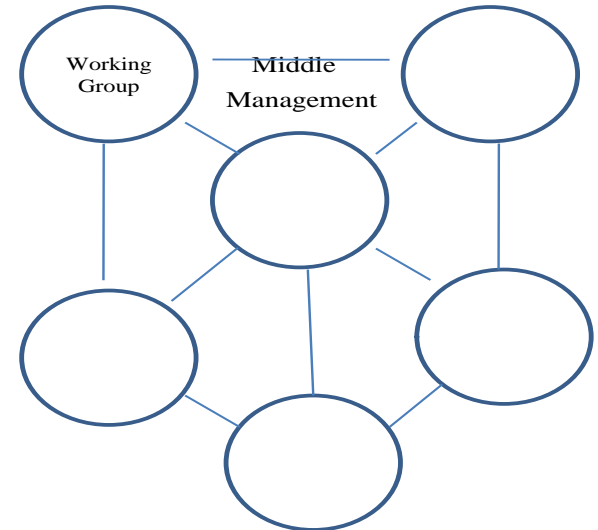
Managers

The model of Networks

Ownership

Managers

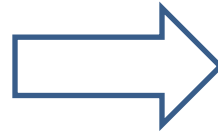

P. Glotz:

**Η κοινωνία των 2/3 εξαφανίζει τις τάξεις και εγκαινιάζει
τον αριστερό υποκειμενισμό**

**Ένα Μανιφέστο της Νέας Ευρωπαϊκής Αριστεράς,
για την Απομάκρυνση του SPD, από την τακτική των Οδοφραγμάτων**

**Διευθύνουσες Ομάδες
Εργαζόμενοι
και
Υπάλληλοι,
χωρίς διάκριση**

**2/3 της Κοινωνίας
Εντεταγμένοι**

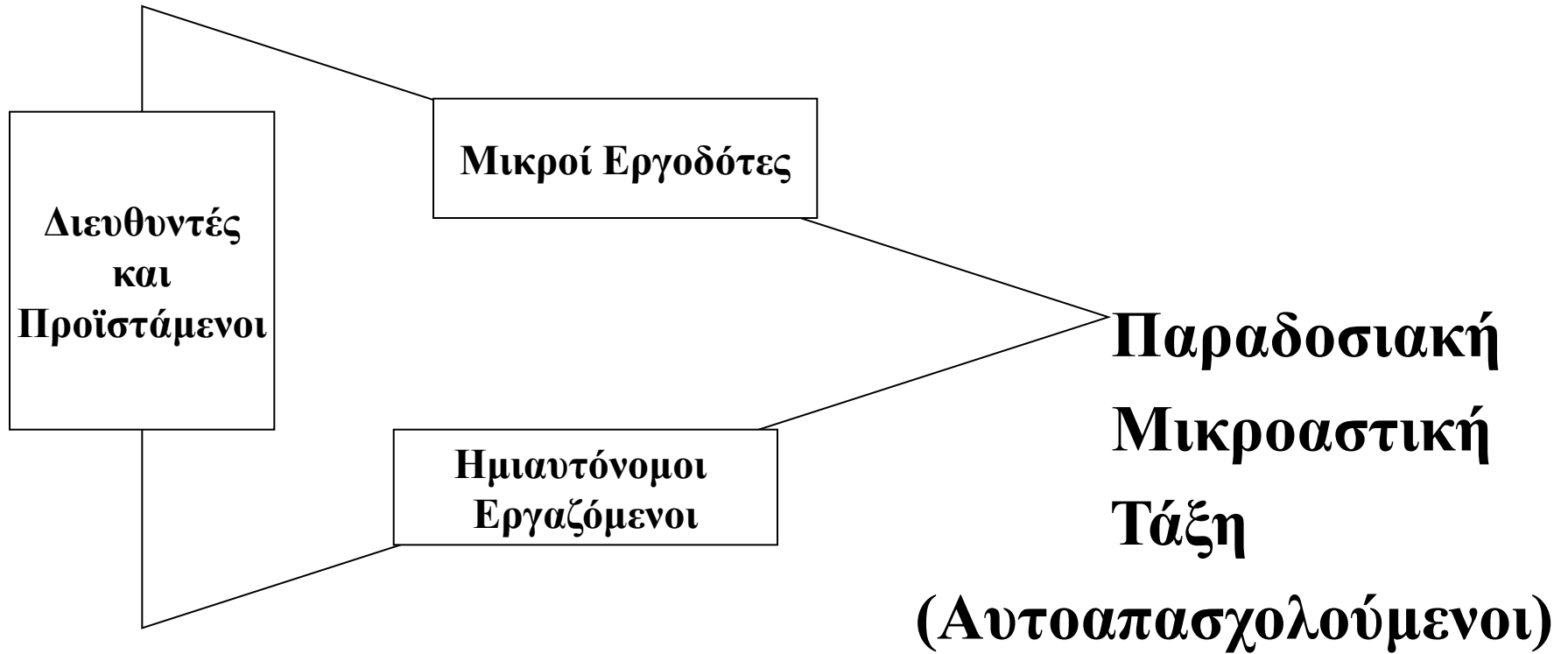
**Άνεργοι,
Γυναίκες, Νέοι,
ΑΜΕΑ, Συνταξιούχοι**

1/3= Αποκλεισμένοι

**Οι «αντιφατικές ταξικές τοποθετήσεις»,
σύμφωνα με τον E.O. Wright
Η αποδιάρθρωση της νέας μεσαίας τάξης**

Καπιταλιστές

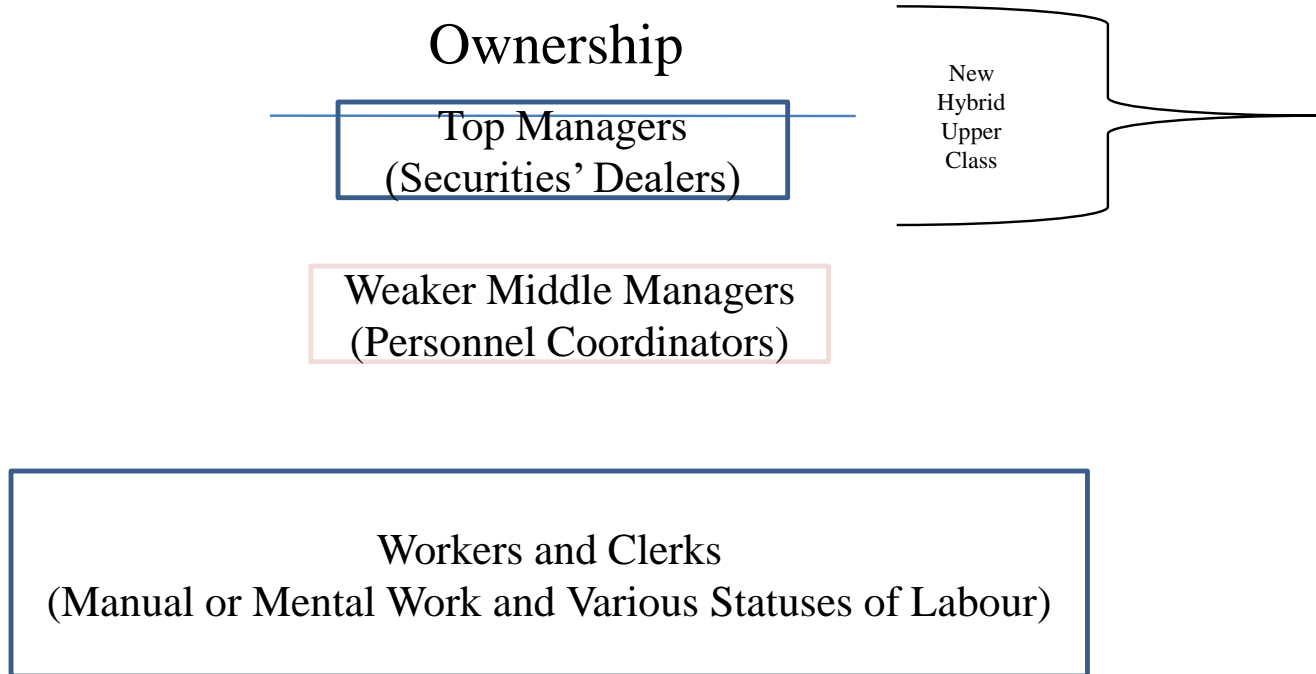
Εργατική Τάξη

Ανταποκρίσεις της κοινωνικής θεωρίας στις εργασιακές αναδιαρθρώσεις

- Οι μεταβολές στη δομή και τους συσχετισμούς των εργασιακών ομάδων δημιούργησαν, ήδη από το τέλος της δεκαετίας του 1971-1980, πολύ ενδιαφέρουσες ανταποκρίσεις και χρήσιμες επεξεργασίες για την εκτίμηση της πραγματικότητας και τις προοπτικές του καπιταλισμού και των κοινωνικών υποκειμένων. Σταχυολογώ ορισμένες κρίσιμες θεωρητικές απόψεις:
- Ο **P. Glotz** (=Μανιφέστο για τη Νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά, Αθήνα Οδυσσέας, 1985), ως σημαίνον στέλεχος του SPD, διακηρύσσει την ανάγκη υπέρβασης με την πρόταση για την επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, με εργαλείο το κοινό νόμισμα. Επινόει τον όρο: *κοινωνία των 2/3 (2/3 ενταγμένοι και 1/3 αποκλεισμένοι)*, ο οποίος δημιουργεί μια εύλογη (με θετική διάθεση) πνευματική κινητοποίηση, αλλά εξαφανίζει οποιαδήποτε αναφορά στις τάξεις. Παράλληλα εγκαινιάζει τον *αριστερό υποκειμενισμό*, δηλαδή την υποστηρικτική στάση στην ελευθερία των αγορών. Η θεώρηση αυτή δηλώνει την απομάκρυνση του SPD και των εργατικών συνδικάτων, από την «τακτική των οδοφραγμάτων», πράγμα που σημαίνει την άμβλυνση της μαχητικής διεκδίκησης, έναντι της οικονομικής πρακτικής της καπιταλιστικής τάξης.
- Σύμφωνα με τον **E.O. Wright** (=Classes, New York, Verso, 1985) η *νέα μεσαία τάξη ή η νέα μικροαστική τάξη* αποδιαρθρώνεται και επομένως φθίνει η επίδραση της στην ταξική δομή. Οι μερίδες εκείνης της τάξης έχουν εναπομείνει, ως διασπασμένες ομάδες ενός, ελάσσονος μεγέθους, συννοθυλεύματος, στο πλαίσιο της καπιταλιστικής κοινωνικής δομής. Οι «αντιφατικές ταξικές τοποθετήσεις» αντιπροσωπεύουν την διανοητική κατασκευή, η οποία επιχειρεί να προσλάβει και να εγκιβωτίσει τις κατακερματισμένες ομάδες μέσα στις καπιταλιστικές σχέσεις. Η «αντιφατική ταξική τοποθέτηση» των «διευθυντών και προϊσταμένων» τοποθετείται μεταξύ αστικής και εργατικής τάξης. Η «αντιφατική ταξική τοποθέτηση» των «ημιαυτόνομων εργαζομένων» εντάσσεται μεταξύ εργατικής και παραδοσιακής μικροαστικής τάξης, ενώ η «αντιφατική ταξική τοποθέτηση» των «μικρών εργοδοτών» τοποθετείται σε ενδιάμεση θέση μεταξύ παραδοσιακής μικροαστικής και αστικής τάξης.

G. Dumenil and D. Levy

A New Hybrid Upper Class

Η «μεσαία τάξη» και η κοινωνική ασάφεια, στον «μετά-φορντισμό»

- Στον νέο καταμερισμό της εργασίας είτε απουσιάζει είτε συρρικνώνεται η μεσαία στελέχωση των επιχειρήσεων είτε επαναπροσδιορίζεται ο ρόλος των φορέων της διανοητικής εργασίας (χωρίς την παρελθούσα ιεραρχική θέση και δίχως διευθυντικό ρόλο).
- Σε αυτή την εποχή επανεμφανίζονται κάποιες «αδιαίτερου στυλ» αναφορές στη μεσαία τάξη, προφανή τη διάθεση της αναπαραγωγής των διανοητικών αναγωγών στις αναφορές στη «μεσαία τάξη», που αναπτύχθηκαν στην Αγγλία του 19^{ου} αιώνα και στις ΗΠΑ από τον **A. Lincoln**.
- Κάποιες είναι σοβαρές προσπάθειες επιτηδευμένης μόγλευσης, παλαιότερων, βεμπεριανής προέλευσης, υποδειγμάτων «ταξινομικής απεικόνισης της κοινωνικής δομής» (που είχαν και κάποιες αδρές, ακαδημαϊκού χαρακτήρα, επιβεβαιώσεις) και νεότερων θεωρητικών προσπαθειών γεφύρωσης των μαρξιστικών διανοημάτων με θέσεις εγγύτερες στον βεμπεριανό ταξικό πολύ-προσδιορισμό [P. Bourdieu, “The forms of capital”, J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York, Greenwood, 1986, σσ. 241-258]. Μια ανάλογη προσπάθεια είναι τα αποτελέσματα της μεγάλης έρευνας για την ταξική δομή στη σύγχρονη Βρετανία [M. Savage, F. Devine, N. Cunningham, M. Taylor, Y. Li, J. Hjellbrekke, B. Le Roux, S. Friedman, A. Miles, “A New Model of Social Class? Findings from the BBC’s Great British Class Survey Experiment”, *Sociology*, No. 47(2), 2013, σσ. 219-250]. Σε αυτήν την προσπάθεια συμπεριλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η αναφορά στο «πρεκαριάτο» [G. Standing, *The precariat*, London, Bloomsbury Academic, 2011], δηλαδή στις ομάδες με μερική και ευέλικτη εργασία, αλλά υποβαθμίζεται η αναφορά στο «προλεταριάτο».
- Κάποια άλλα εγχειρήματα μοιάζουν με προπαγάνδα ή άλλως με «εφαρμοσμένη πολιτική διαφώτιση»: [U.S. Department Of Commerce (Economics and Statistics Administration), Office of the Vice President of the United States (Middle Class Task Force)], *Middle Class in America*, Washington D.C., 2010 (January)]. Στη «μεσαία τάξη» ανήκει το σύνολο των νοικοκυριών με εισόδημα πάνω από: 21.800 \$ για ένα ζευγάρι, με δύο παιδιά σε σχολική ηλικία, ή 17.300\$, για τα μονογονεακά νοικοκυριά με δύο παιδιά σε σχολική ηλικία, και τουλάχιστον μέχρι και το 75ο εκατοστημόριο της κλίμακας των εισοδημάτων. Με μια παράλληλη αυθαίρετη προσέγγιση θεωρείται ότι στη «μεσαία τάξη» εντάσσονται όσοι αυτό-προσδιορίζονται ως μέτοχοι της, με βάση τις προσδοκίες τους (προσδοκία απόκτησης κατοικίας, αυτοκινήτου και ακριβών καταναλωτικών αγαθών ή την πραγματοποίηση διακοπών), ενώ η ίδια έρευνα επισημαίνει είτε ότι αυτές οι προσδοκίες δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν είτε πως όσοι είναι ενταγμένοι σε αυτήν την τάξη μπορούν εύκολα και από ένα τυχαίο γεγονός να χάσουν αυτόν τον ταξικό προσδιορισμό.
- Ορισμένες άλλες προσπάθειες δημιουργούν μέγιστη επιφύλαξη: H. Kharas, “The Emerging Middle Class in Developing Countries”, OECD, Development Centre, *Working Papers*, No. 285, 2010 (January). Στην «παγκόσμια μεσαία τάξη» εντάσσονται όσοι έχουν εισόδημα από 10-100 δολάρια την ημέρα. Αποτέλεσμα:
Στην Β. Αμερική (δηλαδή στις ΗΠΑ και τον Καναδά), με πληθυσμό περίπου 340 εκατομμύρια άτομα το 2009, φαίνεται ότι τα 338 εκατομμύρια ανήκουν στην «παγκόσμια μεσαία τάξη». (!)
Στην Ιαπωνία, με πληθυσμό περίπου 127 εκατομμυρίων ατόμων, φαίνεται ότι τα 125 εκατομμύρια πρόσωπα ανήκουν στην «παγκόσμια μεσαία τάξη». (!)

**M. Savage και F. Devine (και η ευρεία ερευνητική ομάδα),
και η διαχείριση της ανάλυσης του P. Bourdieu (για το οικονομικό, πολιτιστικό και
κοινωνικό κεφάλαιο, δηλαδή έναν νέο-Βεμπεριανό πολύ-προσδιορισμό),
σε ένα ταξινομικό υπόδειγμα της κοινωνικής δομής.**

M. Savage, F. Devine, N. Cunningham, M. Taylor, Y. Li, J. Hjellbrekke, B. Le Roux, S. Friedman, A. Miles, “A New Model of Social Class? Findings from the BBC’s Great British Class Survey Experiment”, *Sociology*, No. 47(2), 2013, pp. 219-250.

Elite. Very high economic capital (especially savings), high social capital, very high highbrow cultural capital

Established middle class. High economic capital, high status of mean contacts, high highbrow and emerging cultural capital

Technical middle class. High economic capital, very high mean social contacts, but relatively few contacts reported, moderate cultural capital

New affluent workers. Moderately good economic capital, moderately poor mean score of social contacts, though high range, moderate highbrow but good emerging cultural capital

Traditional working class. Moderately poor economic capital, though with reasonable house price, few social contacts, low highbrow and emerging cultural capital

Emergent service workers. Moderately poor economic capital, though with reasonable household income, moderate social contacts, high emerging (but low highbrow) cultural capital

Precariat. Poor economic capital, and the lowest scores on every other criterion

 (G. Standing, *The precariat*, London, Bloomsbury Academic, 2011)

Πβ., P. Bourdieu, “The forms of capital”, J. Richardson (Ed.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York, Greenwood, 1986, pp. 241-258.

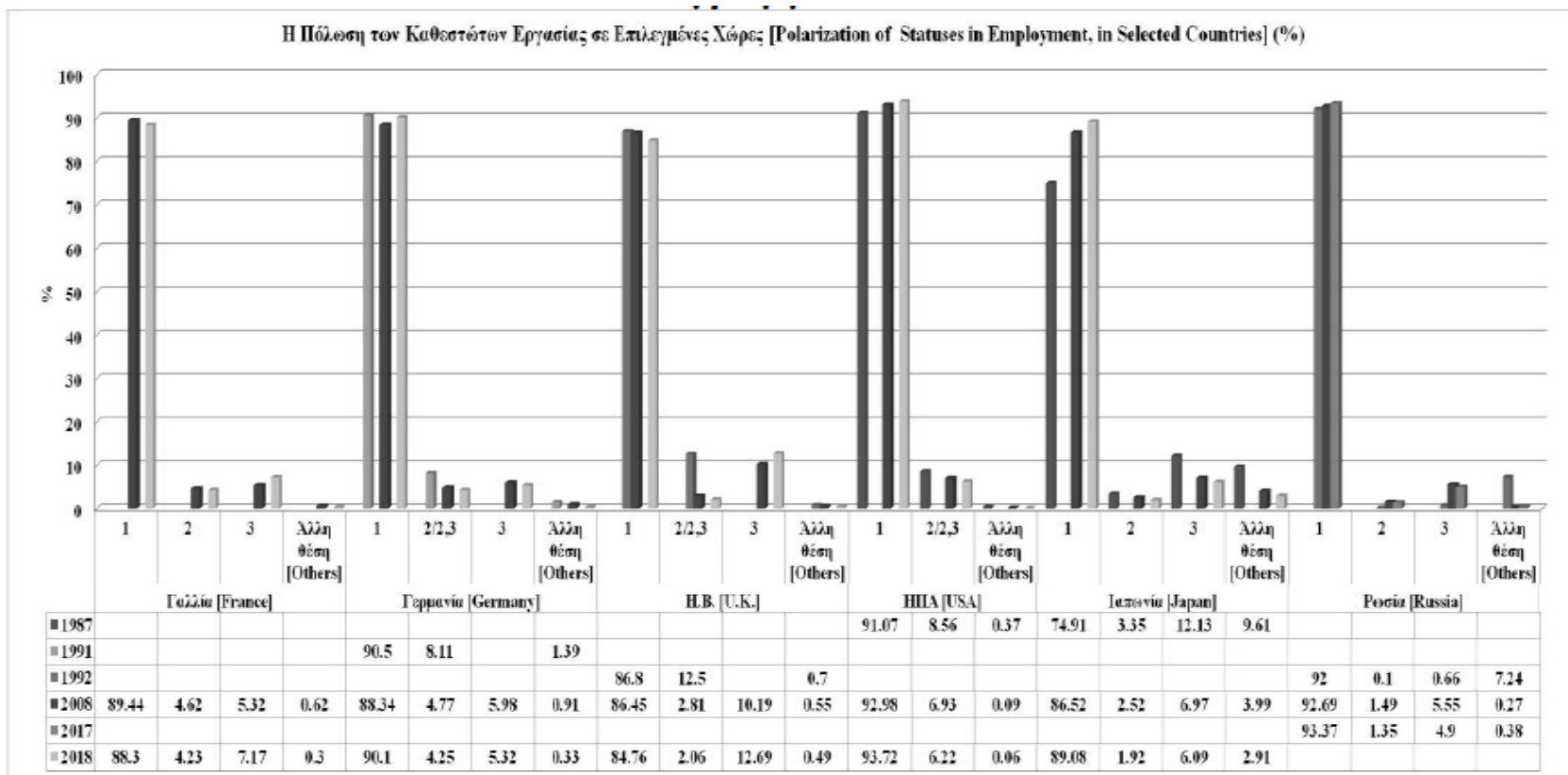
(Σχόλιο: Δεν νομίζω, ότι ο P. Bourdieu θα συμφωνούσε με αυτή τη διαχείριση της διανοητικής κατασκευής, περί πολιτιστικού και κοινωνικού κεφαλαίου).

Δοκιμασίες

**Αντέχουν οι θεωρητικές προσεγγίσεις, για την
κοινωνική δομή
στην αντιμετώπιση των εργασιακών
πραγματικότητων;**

*[Ακολουθούν επεξεργασίες των μετρήσεων,
για την κατανομή των καθεστώτων της απασχόλησης,
σε διεθνή κλίμακα]*

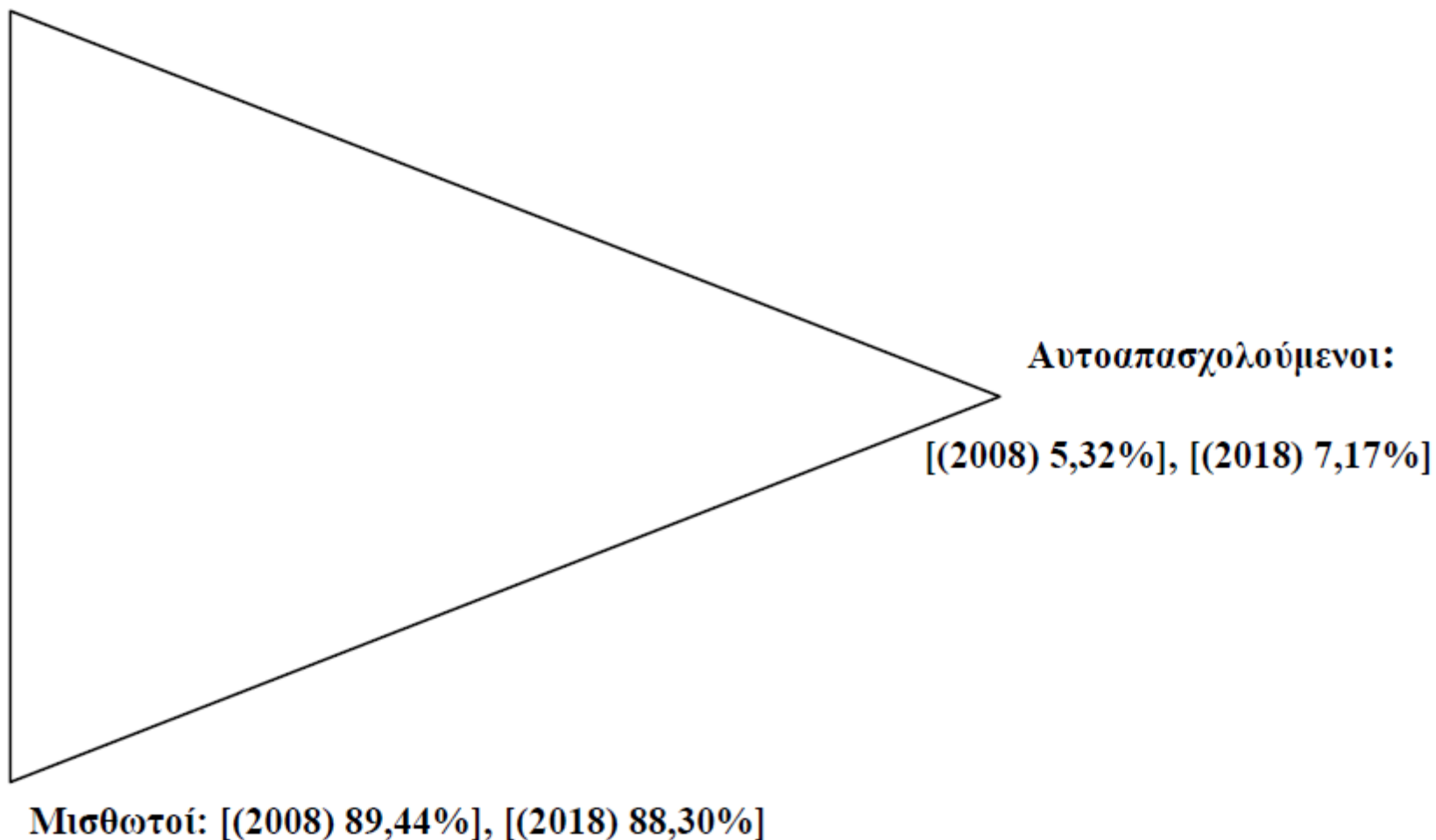
Η κατανομή των καθεστώτων απασχόλησης σε πρωτοπόρες χώρες

Πηγή: ILO, LABORSTA, ILOSTAT (Databases).

Σημείωση: 1=Μισθωτοί [Employees], 2= Εργοδότες [Employers], 2,3=Εργοδότες [Employers] + Αυτοαπασχολούμενοι [Own-Account Workers], 3=Αυτοαπασχολούμενοι [Own-Account Workers], Άλλη Θέση [Others]=Βοηθοί [Contributing Family Workers]+Μέλη Συνεταιρισμών Παραγωγών [Members of Producers' Cooperatives]+Εργαζόμενοι μὴ-Δυνάμενοι να Καταταγούν με Βάση τη Θέση στο Επάγγελμα [Workers not Classifiable by Status].

Σχήμα 4.1.1: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στη Γαλλία
Εργοδότες : [(2008) 4,62%], [(2018) 4,23%]

Σχήμα 4.1.2 Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στη Γερμανία

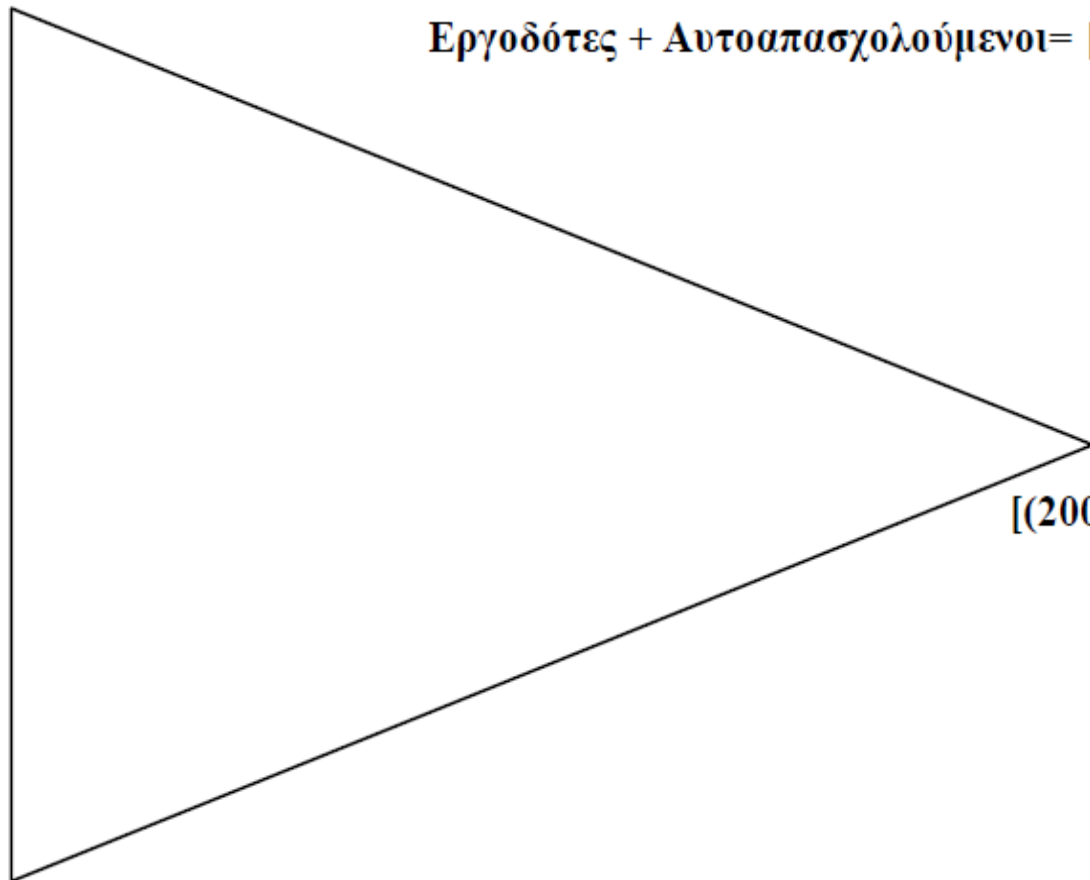
Εργοδότες : [(2008) 4,77%], [(2018) 4,25%]

Εργοδότες + Αυτοαπασχολούμενοι= [(1991) 8,11%]

Αυτοαπασχολούμενοι:

[(2008) 5,98%], [(2018) 5,32%]

Μισθωτοί: [(1991) 90,50%], [(2008) 88,34%] [(2018) 90,10%]

Σχήμα 4.1.3 Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στο Η.Β.

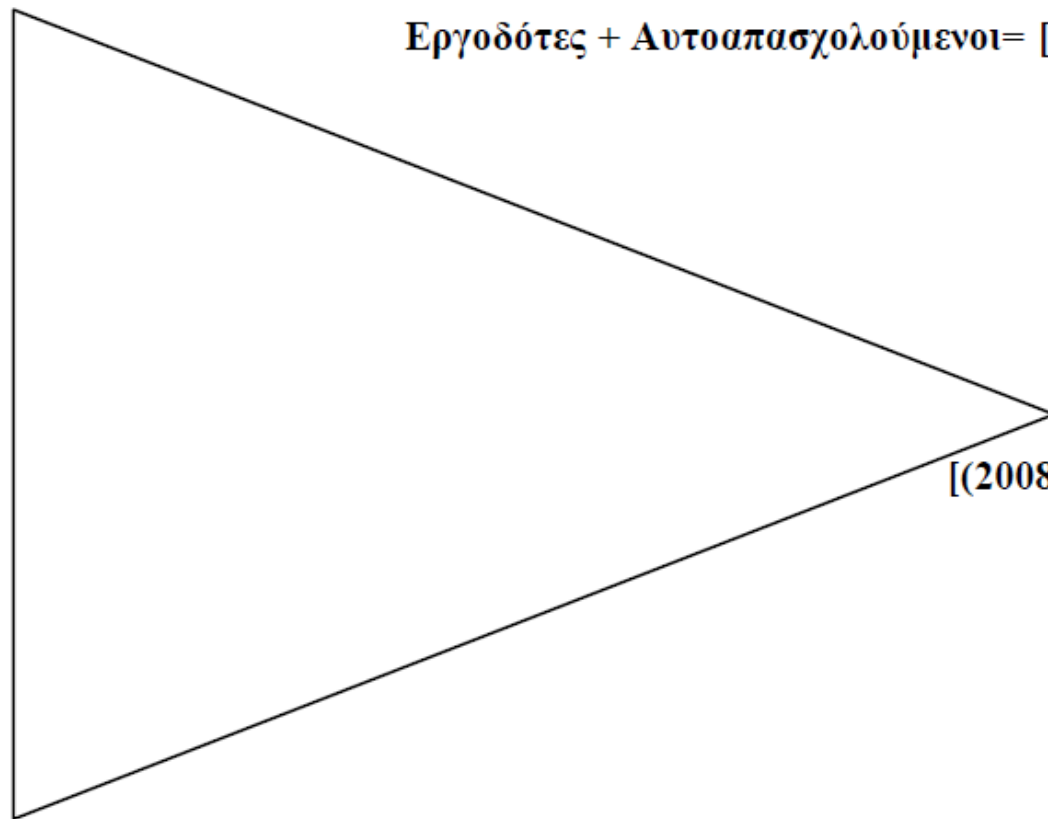
Εργοδότες : [(2008) 2,81%], [(2018) 2,06%]

Εργοδότες + Αυτοαπασχολούμενοι= [(1992) 12,50%]

Αυτοαπασχολούμενοι:

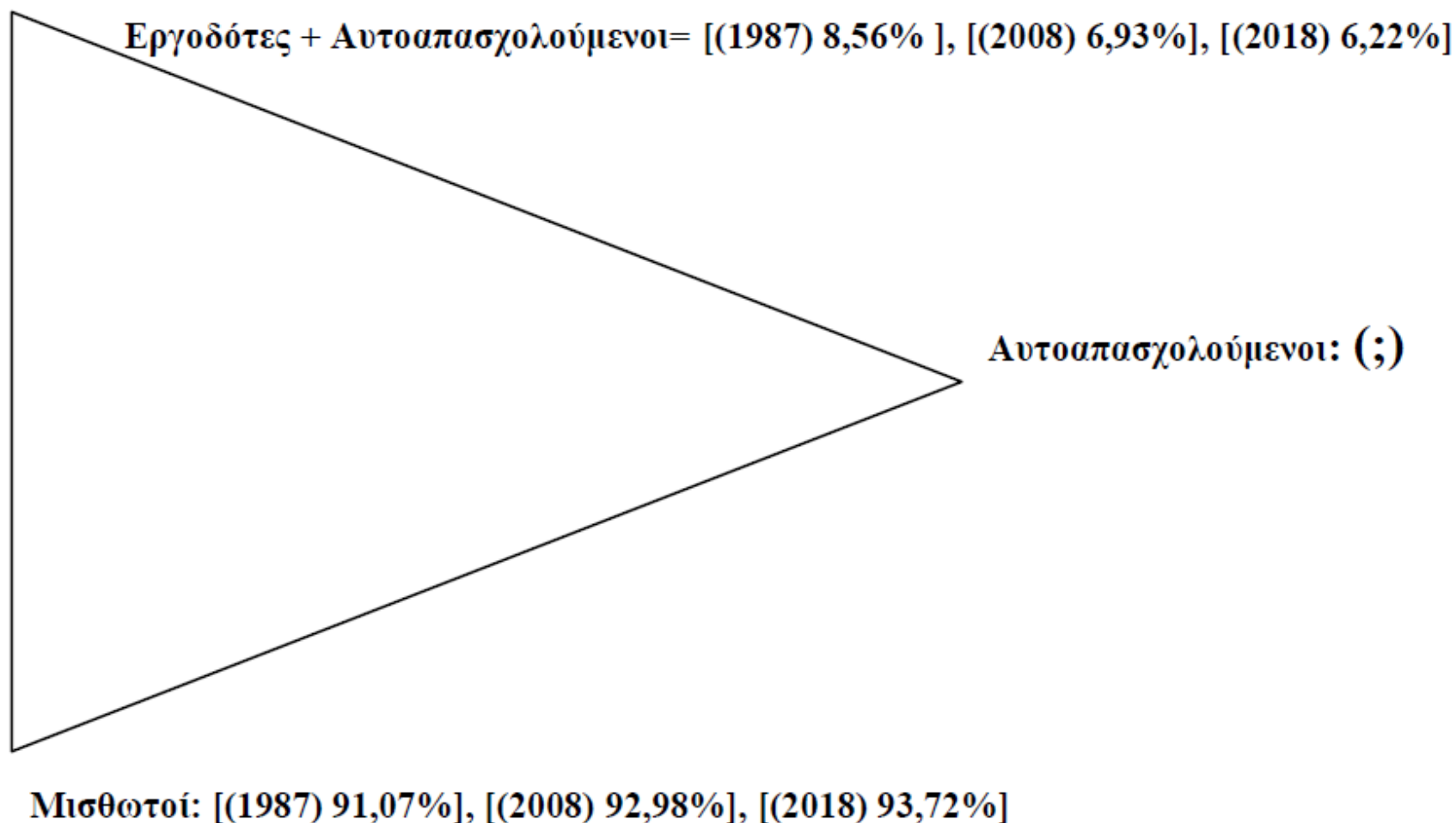
[(2008) 10,19%], [(2018) 12,69%]

Μισθωτοί: [(1992) 86,80%], [(2008) 86,45%] [(2018) 84,76%]

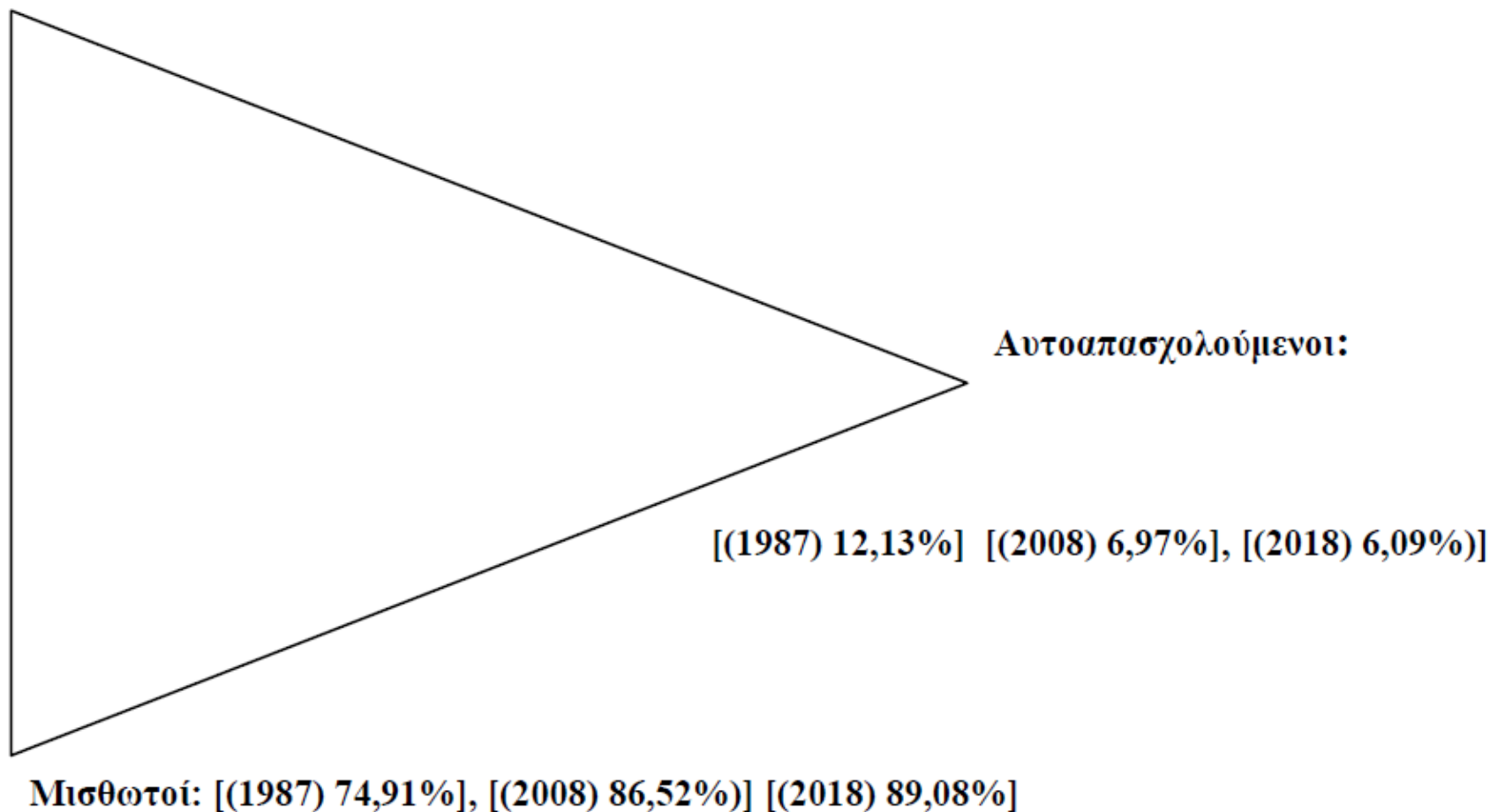
Σχήμα 4.1.4: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στις ΗΠΑ

Εργοδότες : (;)

Σχήμα 4.1.5: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Ιαπωνία

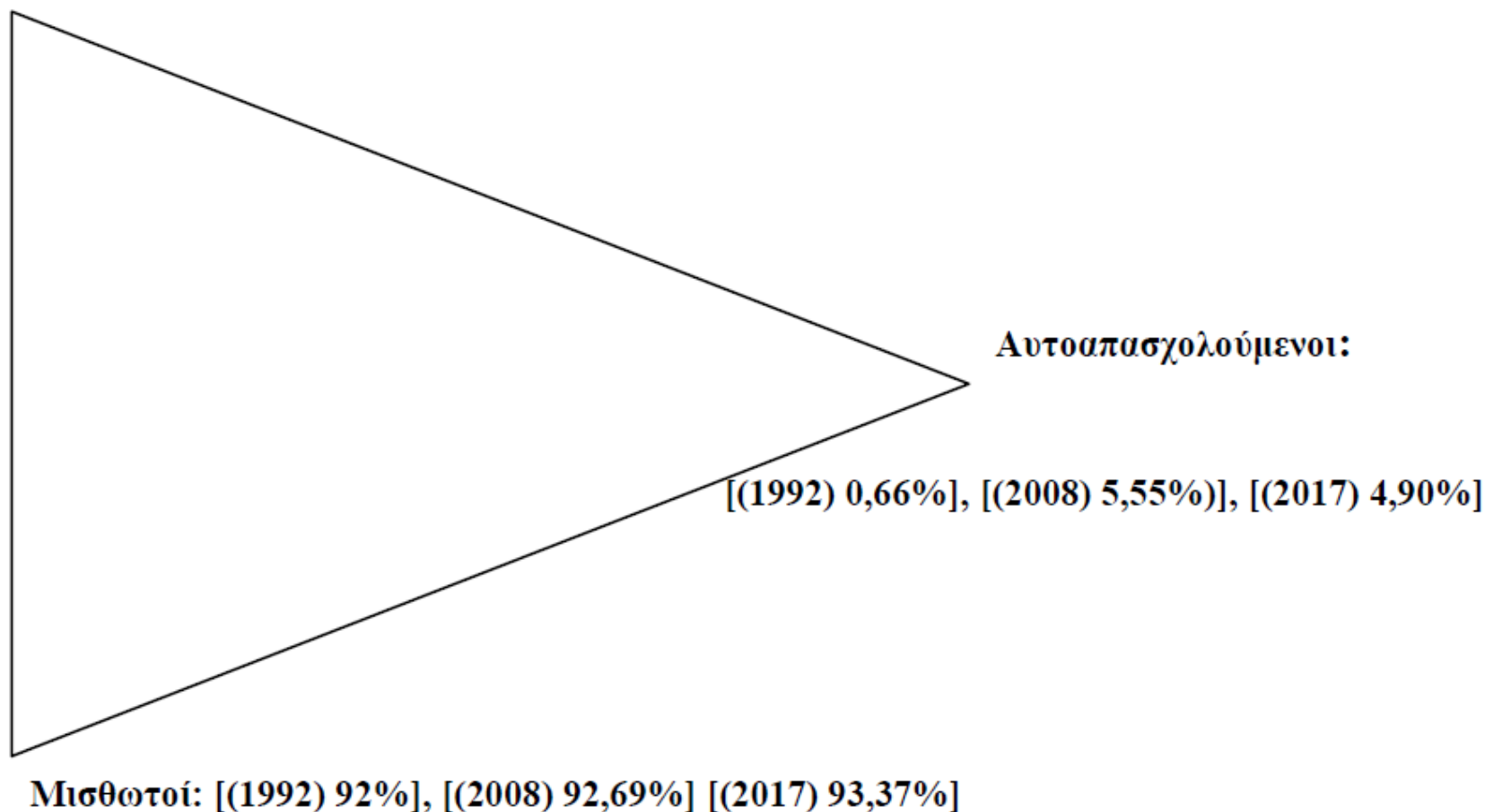
Εργοδότες : [(1987) 3,35%] [(2008) 2,52%], [(2018) 1,92%]

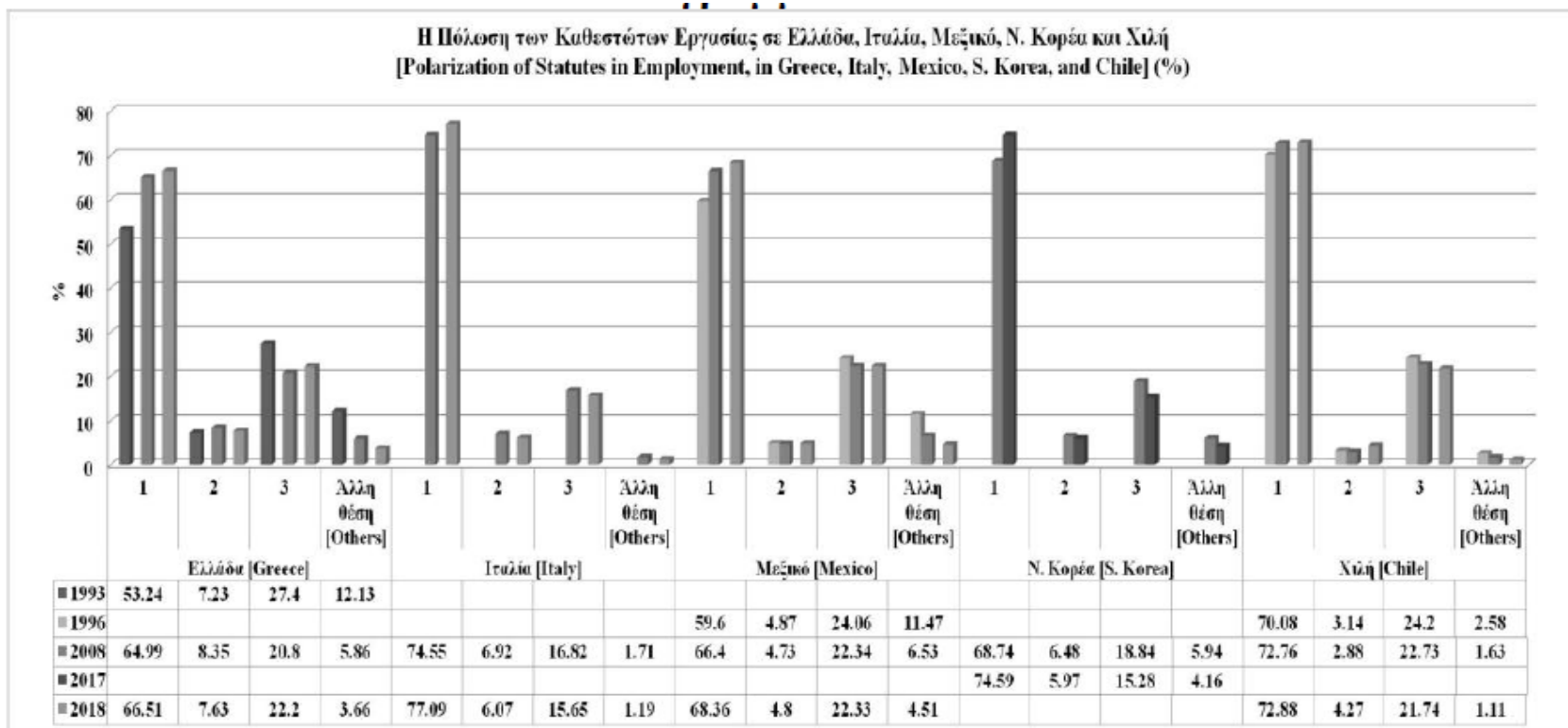

Σχήμα 4.1.6: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στη Ρωσία

Εργοδότες : [(1992) 0,10%], [(2008) 1,49%], [(2017) 1,35%]

Κατανομές των καθεστώτων της απασχόλησης σε Ελλάδα, Ιταλία, Μεξικό, Ν. Κορέα και Χιλή

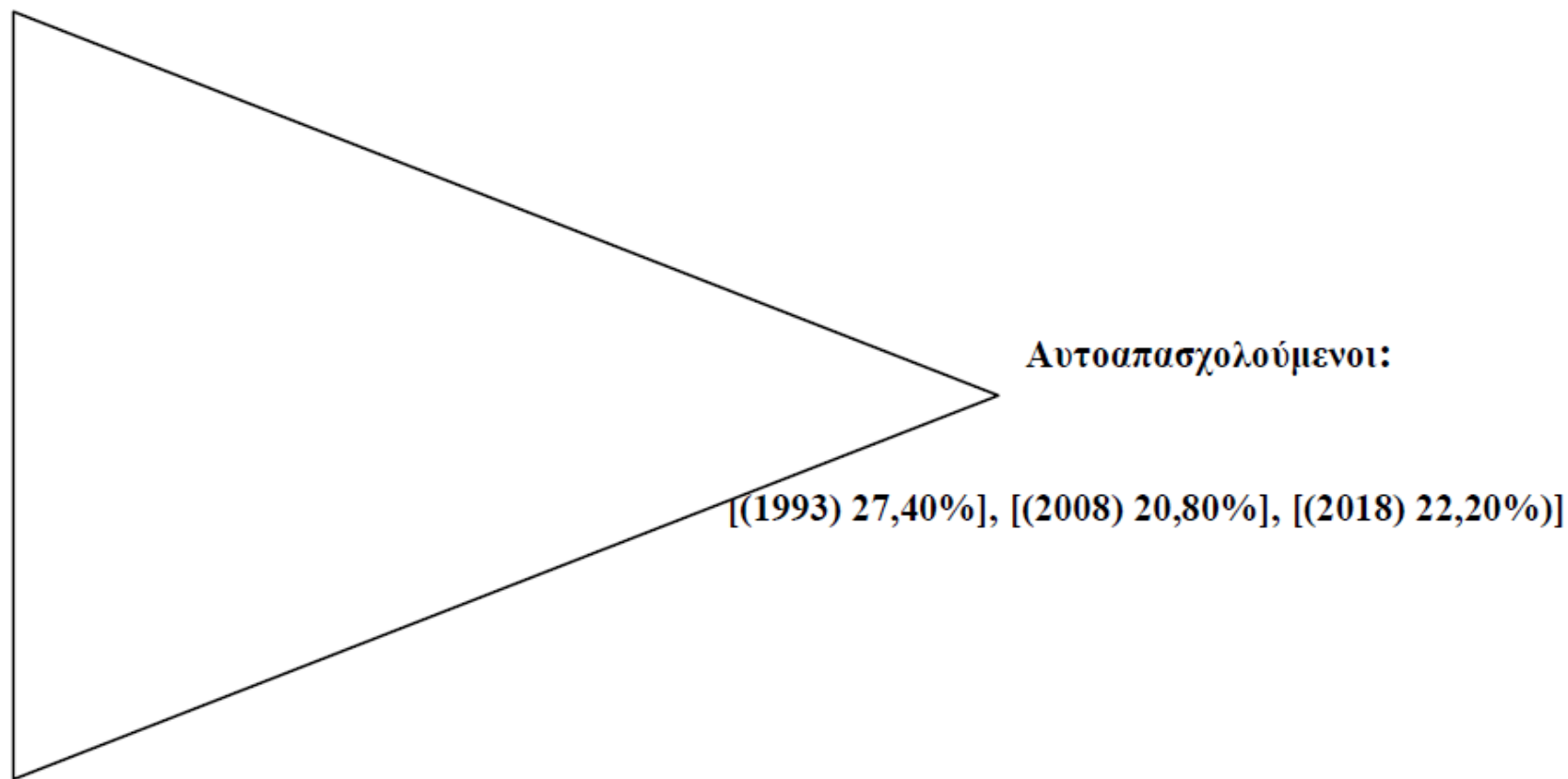

Πηγή: ILO, LABORSTA, ILOSTAT (Databases).

Σημείωση: 1=Μισθωτοί [Employees], 2= Εργοδότες [Employers], 3=Αυτοαπασχολούμενοι [Own-Account Workers], Άλλη Θέση [Others]=Βοηθοί [Contributing Family Workers+Μέλη Συνεταιρισμών Παραγωγών [Members of Producers' Cooperatives]+Εργαζόμενοι μη-Δυνάμενοι να Καταταγούν με Βάση τη Θέση στο Επάγγελμα [Workers not Classifiable by Status].

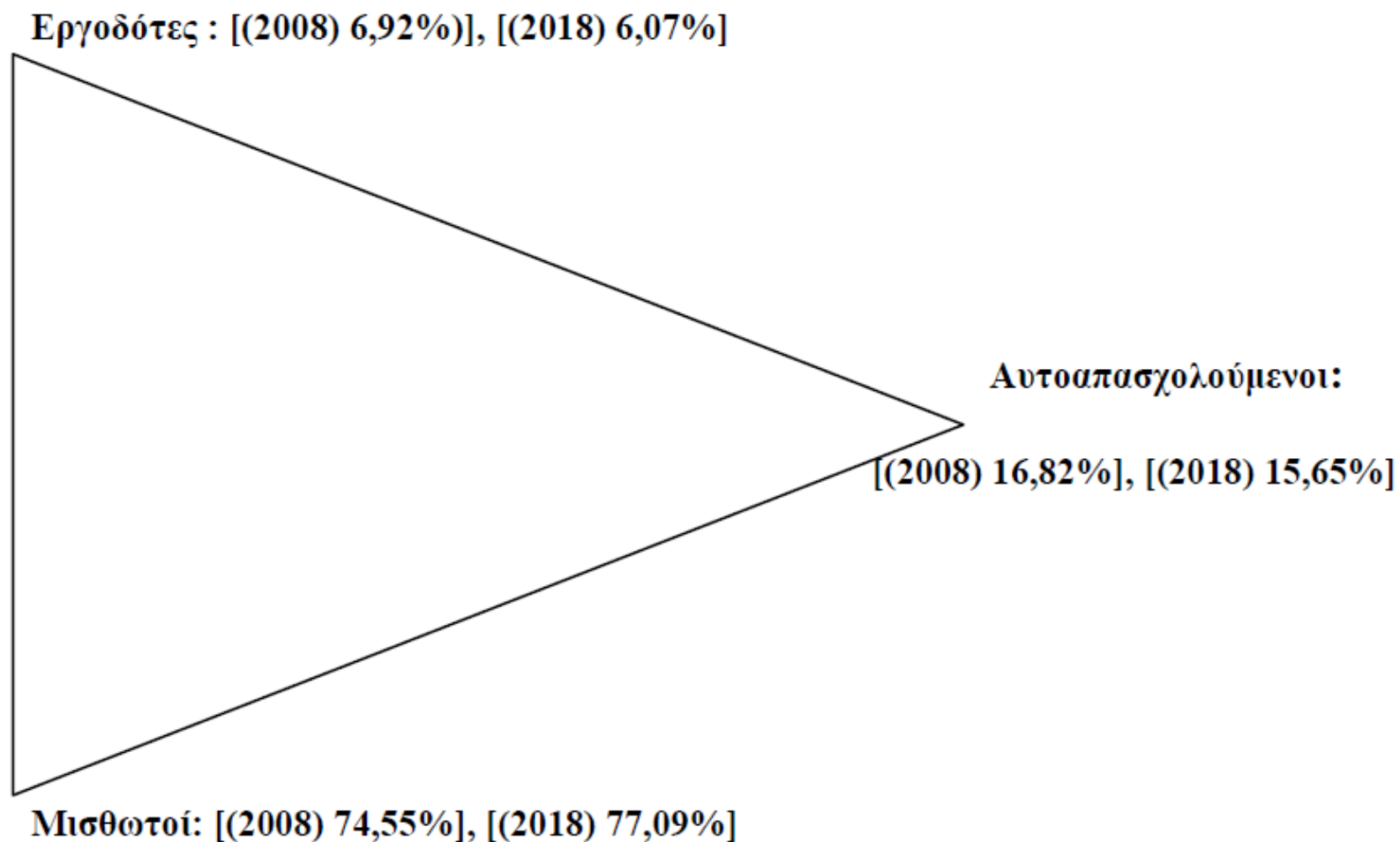
Σχήμα 4.2.1: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Ελλάδα

Εργοδότες : [(1993) 7,23%], [(2008) 8,35%], [(2018) 7,63%]

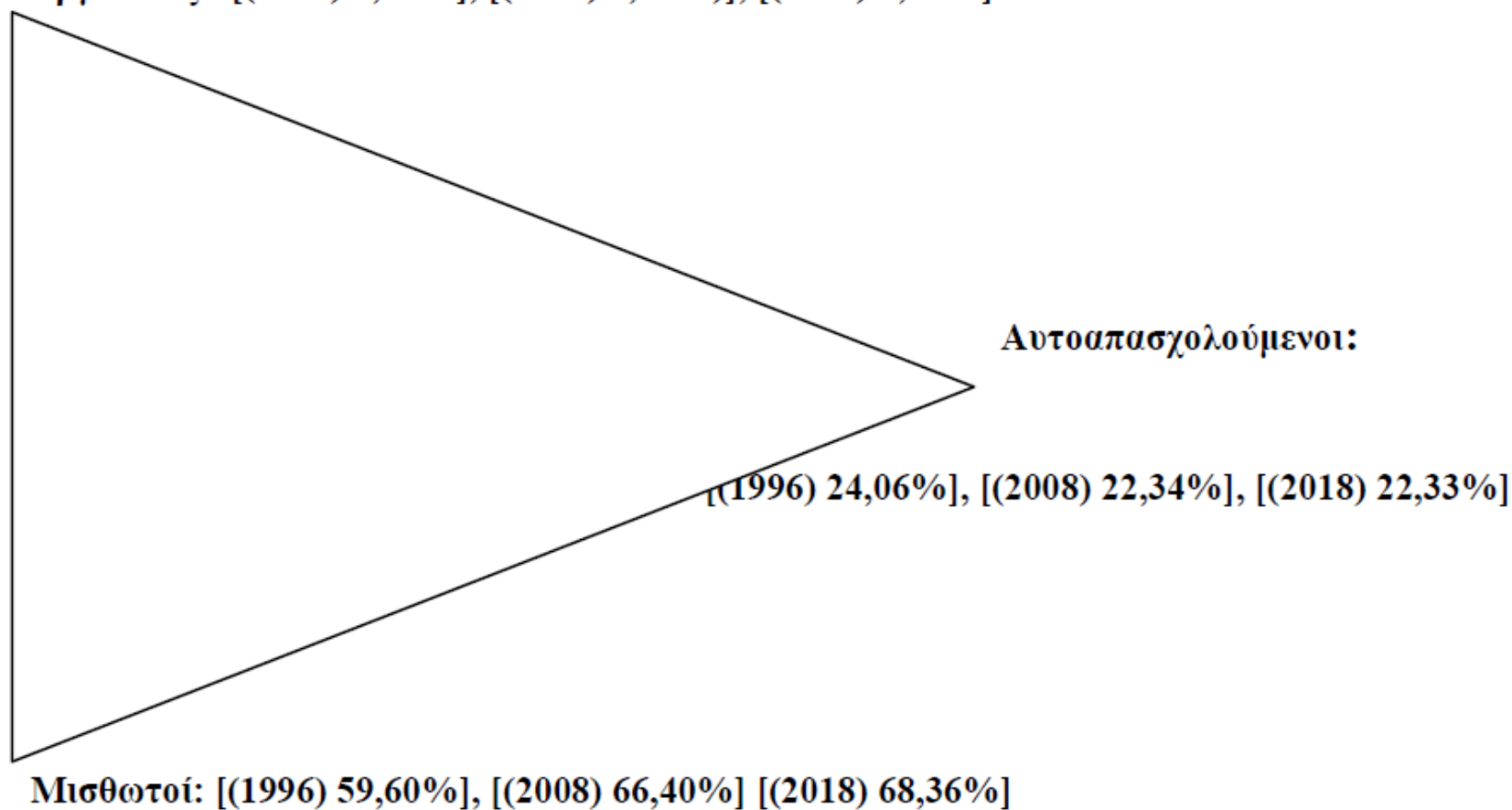
Μισθωτοί: [(1993) 53,24%], [(2008) 64,99%] [(2018) 66,51%]

Σχήμα 4.2.2: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Ιταλία

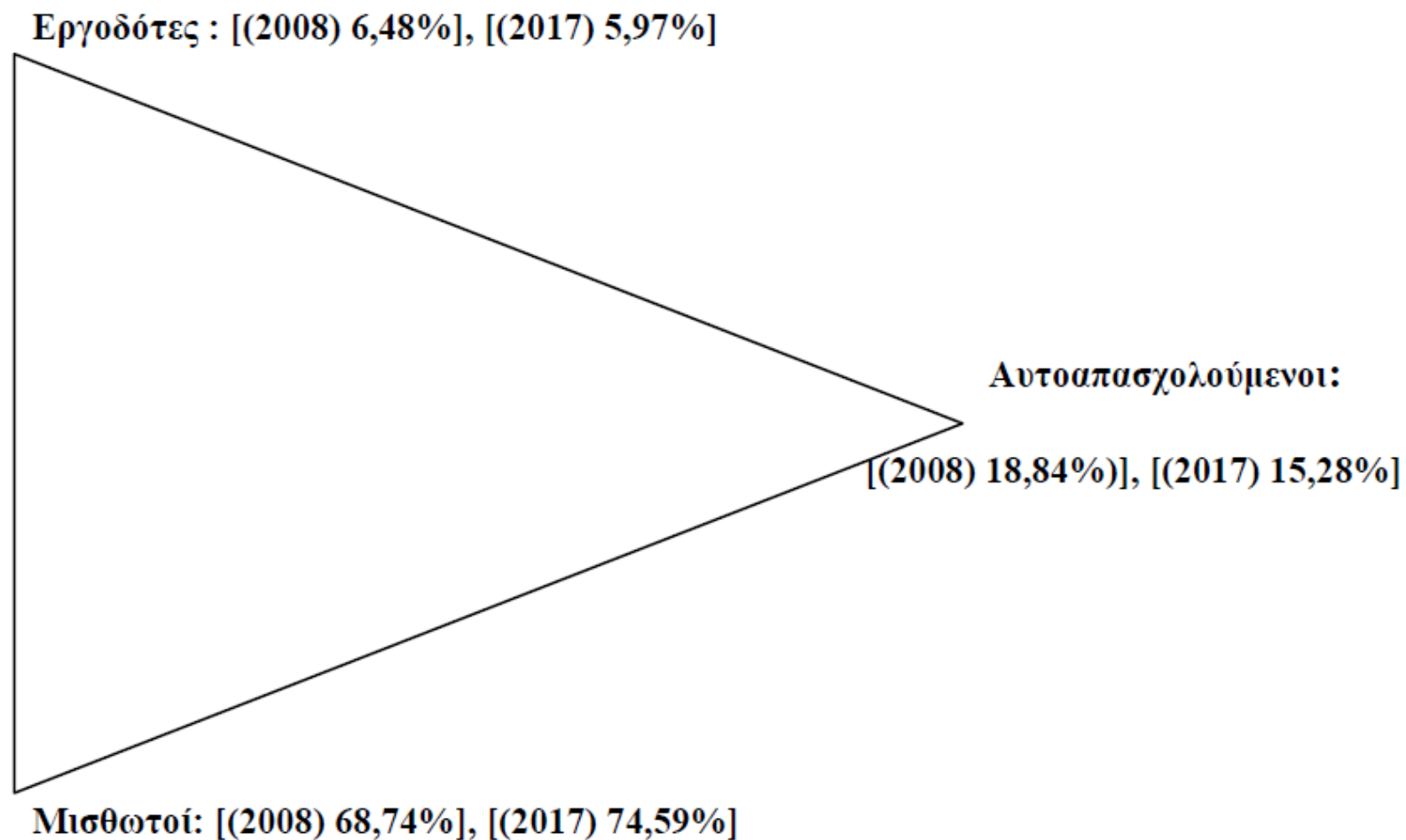

4.2.3: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στο Μεξικό

Εργοδότες : [(1996) 4,87%], [(2008) 4,73%], [(2018) 4,80%]

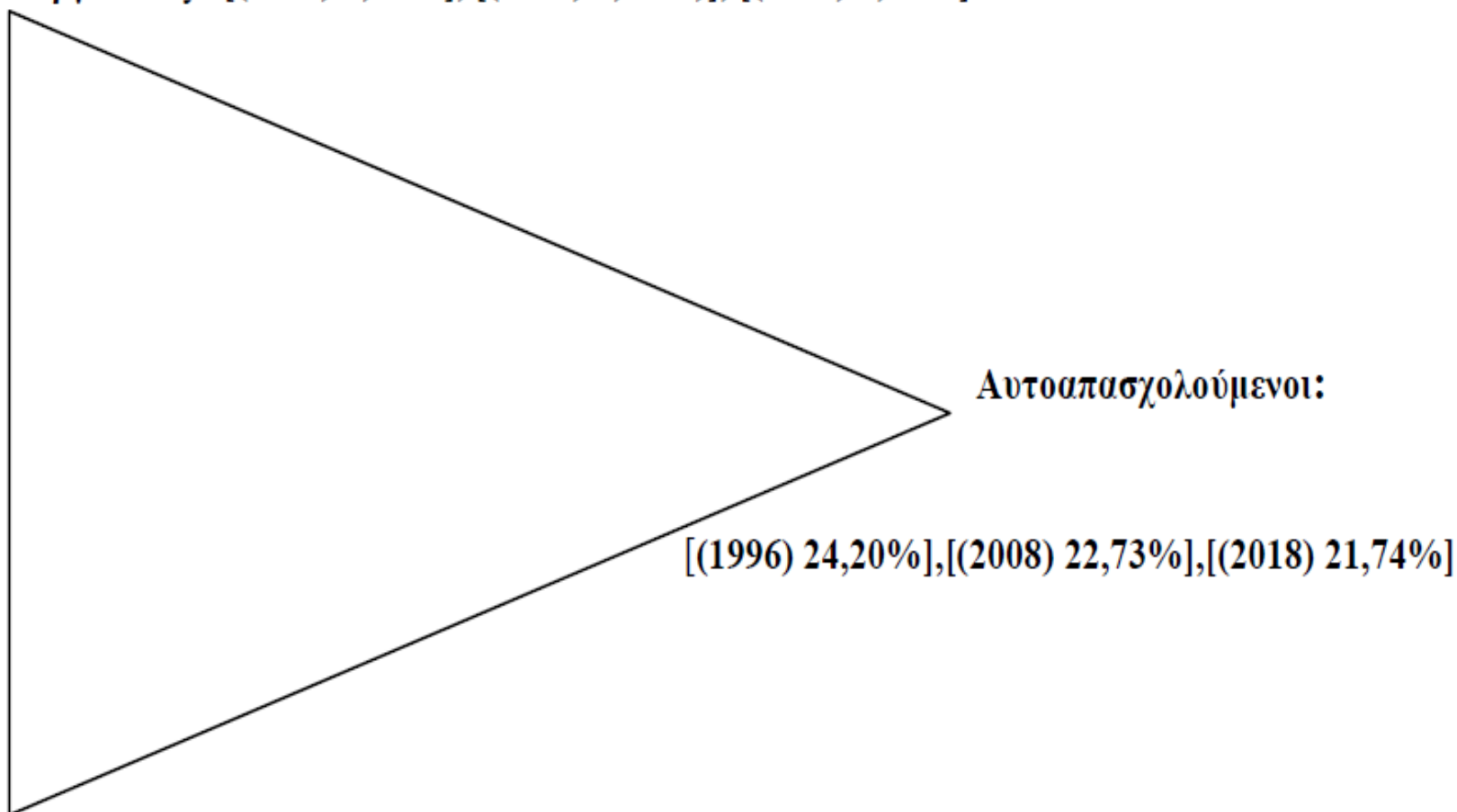

Σχήμα 4.2.4: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στη Ν. Κορέα

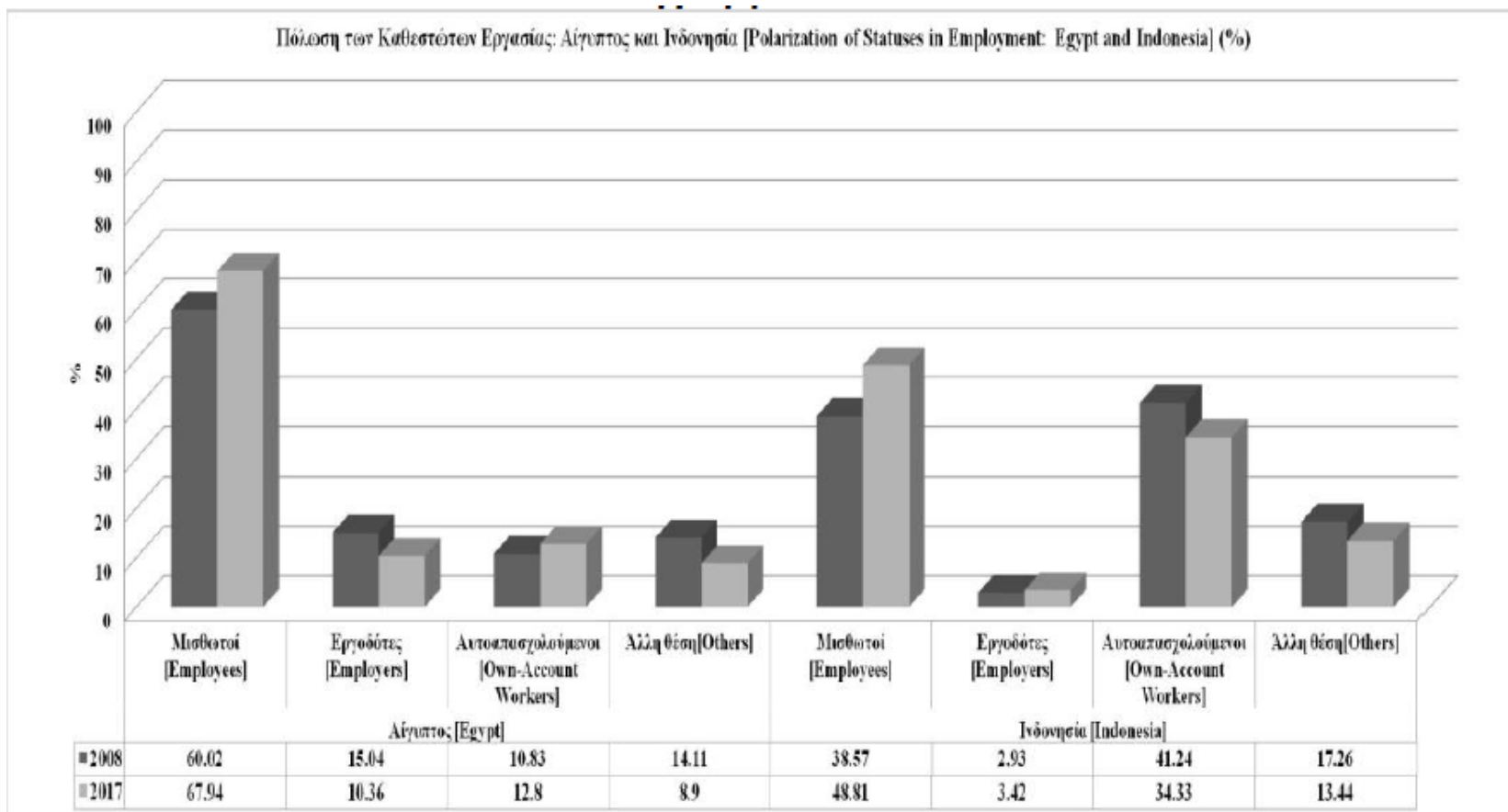
Σχήμα 4.2.5: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Χιλή

Εργοδότες : [(1996) 3,14%], [(2008) 2,88%], [(2018) 4,27%]

Μισθωτοί: [(1996) 70,08%], [(2008) 72,76%], [(2018) 72,88%]

Η κατανομή των καθεστώτων απασχόλησης σε Αίγυπτο και Ινδονησία

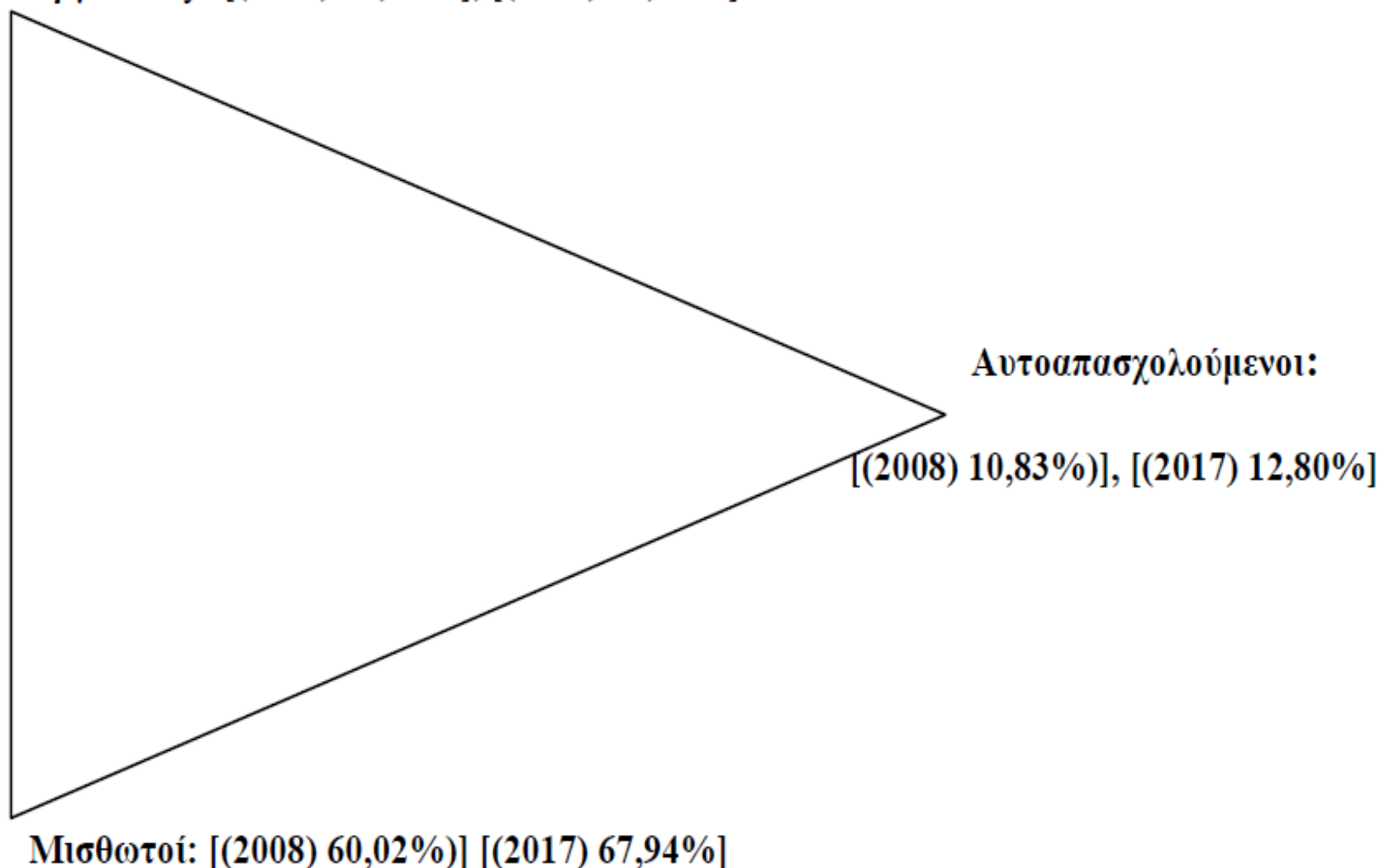

Πηγή: ILO, ILOSTAT (Databases).

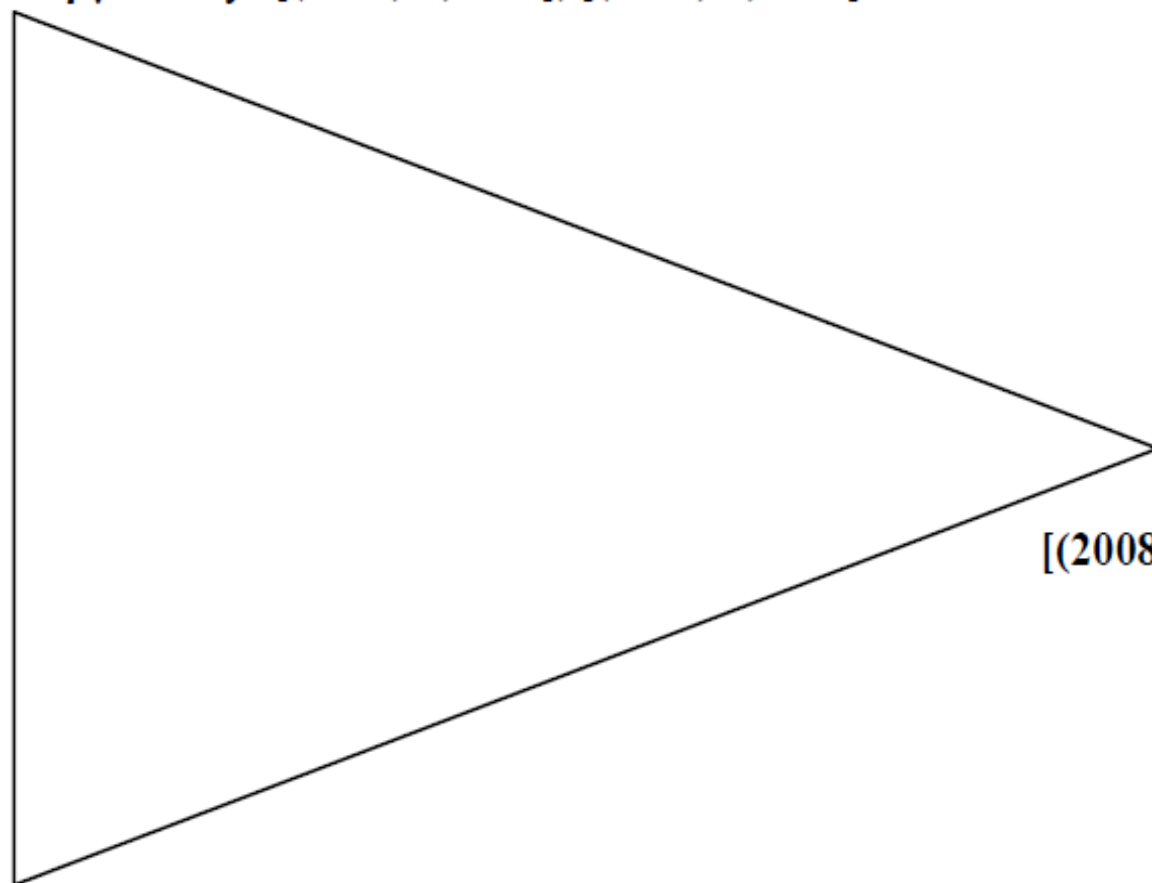
Σχήμα 4.3.1: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Αίγυπτο

Εργοδότες : [(2008) 15,04%], [(2017) 10,36%]

Σχήμα 4.3.2: Η πόλωση των Καθεστώτων Εργασίας στην Ινδονησία

Εργοδότες : [(2008) 2,93%], [(2017) 3,42%]

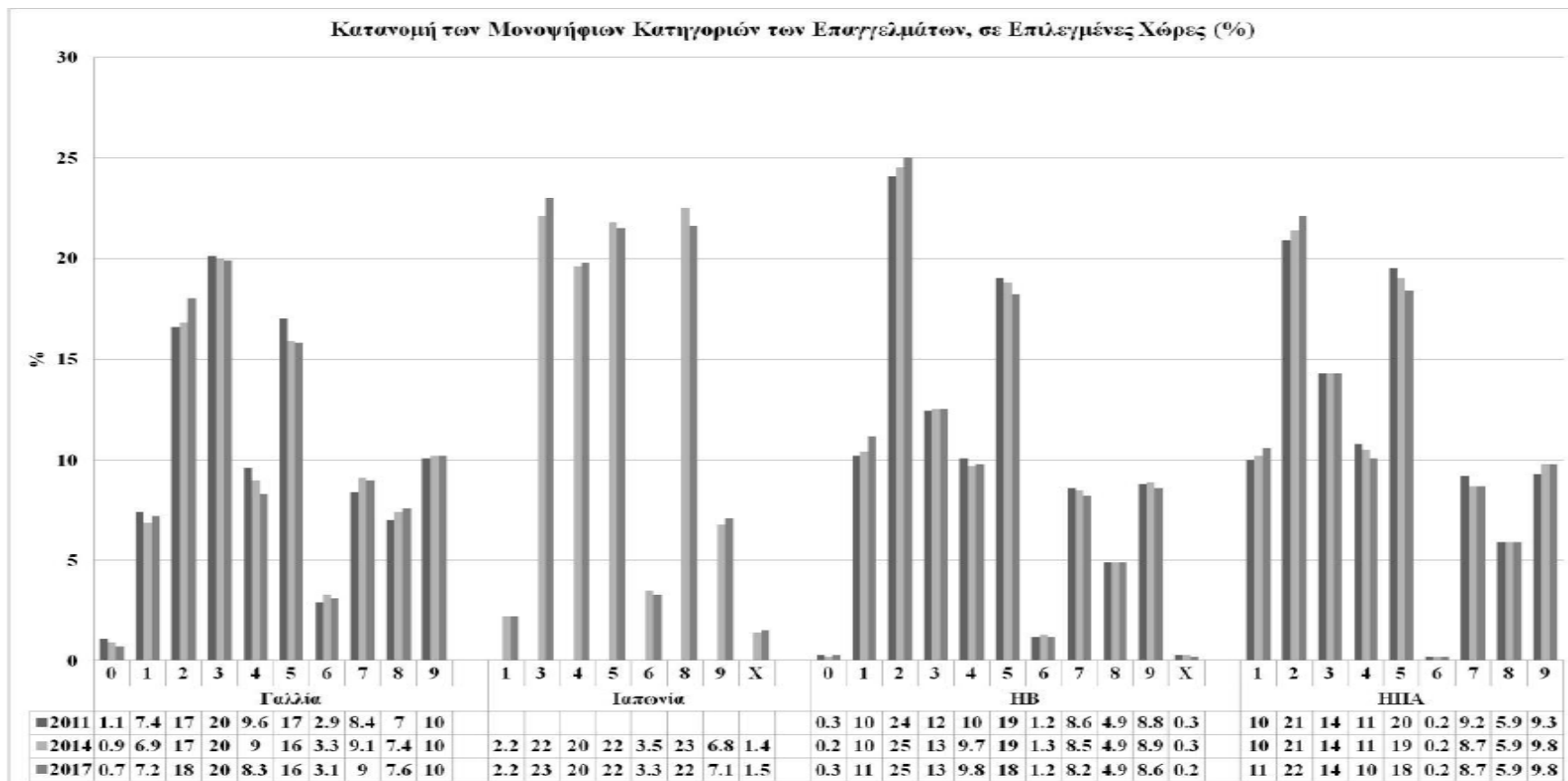

Αυτοαπασχολούμενοι:

[(2008) 41,24%], [(2018) 34,33%]

Μισθωτοί: [(2008) 38,57%], [(2017) 48,81%]

Μονοψήφιες Κατηγορίες Επαγγελμάτων σε Επιλεγμένες Χώρες [Στοιχεία χρήσιμα για την εκτίμηση του εύρους των νέων μεσαίων στρωμάτων]

Πηγή: ILO, ILOSTAT (Database).

Κατηγορίες: 0 Armed forces occupations; 1 Managers; 2 Professionals; 3 Technicians and associate professionals; 4 Clerical support workers; 5 Service and sales workers; 6 Skilled agricultural, forestry and fishery workers; 7 Craft and related trades workers; 8 Plant and machine operators, and assemblers; 9 Elementary occupations; X Not elsewhere classified.

Ευχαριστώ!